

Thesis Title Factors Associated with Breast Cancer Screening Practices in Healthy Women
Author Ms. Napassawan Sunjorn
Major Program Adult Nursing
Academic Year 2002

Abstract

This descriptive research aimed to identify factors associated with breast cancer screening practices (BCSP) and to determine the number of healthy women who performed breast self-examination (BSE) and intended to check mammography. Three hundred healthy women who came to visit their relatives or friends who were patients in Songkhla Hospital, Songkhla province in southern Thailand, were selected by simple random sampling. The data were collected from January to April 2002 using face-to-face interviews. The questionnaire developed from the Health Belief Model (HBM) and literature review. It consisted of 4 parts: 1) Demographic data questionnaire, 2) Breast cancer screening practices for early detection questionnaire, 3) Knowledge about breast cancer and BSE, and 4) Individual perceptions questionnaire. Questionnaires part 3 and 4 were tested for reliability and yielded a K-R 20 value of .86 in 3 and Chronbach's alpha value of .84 in 4. The data were analyzed using frequency, percentage, means, standard deviation and chi-square.

The results revealed that the 300 samples were aged 20-60 years with a mean age of 35.49 years (SD. = 11.94). Most of them were Buddhists, married with an education level lower or equal to primary school education. Women were mainly unemployed, housewives or students, and had an income less than 5,000 baht per month, but most of them responded that their income was adequate. Regarding breast health characteristics, women mainly had neither personal history of breast problems nor family history of breast cancer. However, for those who had a history of breast problems, they had mainly occurred in the last 1-12 months.

Women in this study had previously received information about breast cancer, mainly came from the media followed by professional health care team, on BSE. Most of them had a moderate level of knowledge about breast cancer and BSE, and had a moderate level of individual perceptions about breast cancer and BCSP. In term of BCSP, 57.3% of healthy women performed BSE, 58.7% of them performed BSE at least once a month, 42.4% of them performed BSE regularly, and 37.3% of them intended to have a mammography in this year, but only 5 women (1.7%) had previously received a mammography.

Factors associated with BSE, in terms of frequency and regularly performing BSE, and intention to have a mammography, were age, religion, income, knowledge about breast cancer and BCSP, physician's recommendation, receiving information resources, family encouragement, and social encouragement, including perceived severity of breast cancer, perceived benefits of BSE and perceived barriers to mammography. However, the educational level and family history of cancer, including perceived risk of breast cancer, were not associated with BCSP in this study.

The results indicate that HBM can explain BCSP in healthy women at some level, and revealed that perceived severity of breast cancer, perceived benefits of BSE and perceived barriers of mammography were significantly associated with BCSP. Modifying factors, which were significantly associated with BCSP, were age, religion, income, and knowledge. Regarding to cues to action such as physician's recommendation, receiving information resources, family and social encouragement were also found the association with BCSP. Other factors such as educational level, family history with cancer or breast cancer, and perceived risk of breast cancer were not associated with BCSP.

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตรวจเพื่อค้นหามะเร็งเต้านมในระยะแรกในสตรีที่มีสุขภาพดี

ผู้เขียน นางสาวนภัสวรรณ สันจร

สาขาวิชา การพยาบาลผู้ใหญ่ (นานาชาติ)

ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงบรรยายครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจเพื่อค้นหามะเร็งเต้านมในระยะแรกในสตรีที่มีสุขภาพดี และเพื่อทราบถึงความถี่ของสตรีสุขภาพดีที่มีการตรวจเพื่อค้นหามะเร็งเต้านมในระยะแรกและมีความตั้งใจที่จะตรวจหามะเร็งเต้านมโดยวิธีแมมโมแกรม(Mammogram) กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่มีสุขภาพดีจำนวน 300 คนที่มาเยี่ยมเพื่อนหรือญาติที่เป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลสงขลา จังหวัดสงขลา โดยสตรีเหล่านี้จะถูกเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างสตรี 1 คนในสตรีทุก 3 คนที่พบตามเกณฑ์คุณสมบัติ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ตั้งแต่เดือนมกราคม-เดือนพฤษภาคม 2545 แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นภาษาไทยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของสเตอร์เชอร์ และ โรเซนสโตก (Strecher & Rosenstock, 1997) และจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 4 ส่วนคือ 1) ข้อมูลทั่วไป, 2) พฤติกรรมการตรวจหามะเร็งเต้านมด้วยตนเองในระยะเริ่มแรก, 3) ความรู้เกี่ยวกับมะเร็งเต้านมและการค้นหาความผิดปกติในระยะเริ่มแรก, และ 4) การรับรู้ส่วนบุคคล ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS/FW และนำเสนอเป็นค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษหลังการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่าสตรีที่มีสุขภาพดีระหว่างอายุ 20-60 ปี มีอายุเฉลี่ย 35.49 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่าและเป็นสตรีว่างงาน, เป็นแม่บ้านหรือเป็นนักเรียน นักศึกษา โดยมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน แต่สตรีส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย เมื่อพิจารณาด้านสุขภาพเต้านมของสตรีกลุ่มนี้ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีประวัติเกี่ยวกับความผิดปกติของเต้านมและไม่มีประวัติบุคคลในครอบครัวป่วยเป็นมะเร็งมาก่อน อย่างไรก็ตามในกลุ่มของสตรีที่มีประวัติความผิดปกติของเต้านมพบว่าส่วนใหญ่ความผิดปกตินี้ได้เกิดขึ้นภายใน 1-12 เดือนที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีเคยได้รับข้อมูล

เกี่ยวกับมะเร็งเต้านมจากสื่อต่างๆเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ในทีมสุขภาพ ได้แก่แพทย์ พยาบาล โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับมะเร็งเต้านมและการตรวจหามะเร็งเต้านมด้วย

ส่วนความรู้และการรับรู้ส่วนบุคคลเกี่ยวกับมะเร็งเต้านมและการตรวจเพื่อคัดหามะเร็งเต้านมในระยะแรกของสตรีกลุ่มนี้พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าความรู้เกี่ยวกับการตรวจเต้านมด้วยตนเองและการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคมะเร็งเต้านม ยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 57.3 ของสตรีที่มีสุขภาพดีได้เคยตรวจเต้านมด้วยตนเอง ในสตรีกลุ่มที่เคยตรวจนี้พบว่าร้อยละ 58.7 เคยตรวจเต้านมด้วยตนเองอย่างน้อย 1 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 42.4 ตรวจเต้านมตนเองอย่างสม่ำเสมอ ส่วนเรื่องการตรวจด้วยวิธีแมมโมแกรม(Mammogram) พบว่ามีเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้นที่เคยตรวจด้วยวิธีแมมโมแกรมและเมื่อถามถึงความตั้งใจในการตรวจด้วยวิธีดังกล่าวในปีนี้พบว่าร้อยละ 37.3 ของสตรีทั้งหมดระบุว่า มีความตั้งใจจะตรวจแมมโมแกรม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความเชื่อด้านสุขภาพสามารถใช้อธิบายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตรวจเพื่อคัดหามะเร็งเต้านมในระยะแรกในสตรีที่มีสุขภาพดีได้ โดยพบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการตรวจเพื่อคัดหามะเร็งเต้านม อายุ ศาสนา รายได้ ความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านม และการตรวจเพื่อคัดหามะเร็งเต้านมในระยะแรก การได้รับคำแนะนำจากแพทย์ แหล่งข้อมูลที่ได้รับ การได้รับกระตุนจากครอบครัวและสังคมมีความสัมพันธ์ต่อการตรวจเพื่อคัดหามะเร็งเต้านมในระยะแรก ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ระดับการศึกษา ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งของสมาชิกในครอบครัวและการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งเต้านมไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตรวจเพื่อคัดหามะเร็งเต้านมในระยะแรกของสตรีกลุ่มนี้